TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TA'LIM MUHITI VA ONLAYN TOPSHIRIQLAR MAJMUASIDAN FOYDALANISH

Xasanova Ug'ilshod Hamidovna
Shahrisabz davlat pedagogika instituti, magistratura bitiruvchisi
E-mail: charosbonuziyoyeva9@gmail.com

Qabul qilindi: 27.10.2026
Ko'rib chiqildi: 28.10.2026
Tasdiqlandi: 29.10.2026

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim muhiti, onlayn topshiriqlar, LMS, CMS, kasbiy kompetensiya, maktabgacha ta'lim, raqamli pedagogika, mustaqil ta'lim, qayta aloqa.

Annotatsiya. Mazkur tezisda maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli ta'lim muhiti va onlayn topshiriqlar majmuasidan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari yoritiladi. LMS va CMS tizimlarining ta'lim jarayonini tashkil etishdagi vazifalari, onlayn topshiriqlarni kasbiy faoliyatga yo'naltirish, talabalar bilim va ko'nikmalarini baholash hamda qayta aloqa mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Raqamli vositalarni pedagogik maqsad, topshiriq mazmuni va baholash mezonlari bilan uyg'unlashtirish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

.

Asosiy qism. Oliy pedagogik ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish ta'lim materiallarini taqdim etish, mustaqil ishlarni tashkil etish, topshiriqlarni bajarish jarayonini kuzatish va o'quv natijalari yuzasidan qayta aloqa berish imkoniyatlarini kengaytiradi. Biroq raqamli vositalarning mavjudligi o'z-o'zidan kasbiy kompetensiyalarning rivojlanishini kafolatlamaydi. Buning uchun raqamli ta'lim muhiti pedagogik maqsadga muvofiq tashkil etilishi, topshiriqlar kasbiy vazifalar bilan bog'lanishi va natijalar aniq mezonlar asosida baholanishi zarur.

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli muhit nazariy bilimlarni amaliy topshiriqlar bilan birlashtirish uchun xizmat qilishi mumkin. Masalan, talaba maktabgacha ta'lim mashg'ulotining rejasini ishlab chiqishi, pedagogik vaziyatga yechim taklif etishi, ta'lim vositasini tanlash sabablarini tushuntirishi va o'z ishini belgilangan mezonlar asosida tahlil qilishi mumkin. Bunday topshiriqlar raqamli platformada joylashtirilganda, ularni bajarish ketma-ketligini tashkil etish va natijalar bo'yicha fikr-mulohaza berish imkoniyati yuzaga keladi.

Ta'lim jarayonini boshqarish tizimi — LMS (Learning Management System) o‘quv materiallarini joylashtirish, topshiriqlarni taqdim etish, bajarilish holatini kuzatish, natijalarni qayd etish va qayta aloqa tashkil etish uchun qo‘llanilishi mumkin. Kontentni boshqarish tizimi — CMS (Content Management System) esa elektron ta'lim mazmunini yaratish, tartibga solish va yangilashga xizmat qilishi mumkin. Ushbu tizimlarning aniq vazifalari tanlangan platforma va uning funksional imkoniyatlariga bog‘liq.

Onlayn topshiriqlar majmuasini ishlab chiqishda ularning mazmuni kasbiy kompetensiyalarning tarkibiy qismlariga mos bo‘lishi kerak. Birinchi yo‘nalish nazariy bilimlarni tekshiruvchi topshiriqlarni qamrab oladi. Ikkinchi yo‘nalishda pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish va asoslangan qaror qabul qilishga oid topshiriqlar beriladi. Uchinchi yo‘nalishda talabalardan mashg‘ulot loyihasi, didaktik material yoki pedagogik faoliyat rejasini ishlab chiqish talab etiladi. To‘rtinchi yo‘nalish esa o‘z faoliyatini tahlil qilish, bajarilgan ishni baholash va uni takomillashtirish bo‘yicha xulosa chiqarishga qaratiladi.

Masalan, “Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun rivojlantiruvchi mashg‘ulotni loyihalash” topshirig‘ida talaba mashg‘ulot maqsadini belgilaydi, bolalarning yosh xususiyatlariga mos metod va vositalarni tanlaydi, mashg‘ulot bosqichlarini rejalashtiradi hamda kutilayotgan natijalarni ko‘rsatadi. Keyingi bosqichda u o‘z loyihasini baholash mezonlari asosida tahlil qiladi va takomillashtirish bo‘yicha takliflar beradi. Ushbu topshiriq nazariy bilim, amaliy loyihalash va refleksiv faoliyatni birlashtiradi.

Onlayn topshiriqlarni baholashda faqat yakuniy javobning to‘g‘riligini emas, balki topshiriqni bajarish jarayonini ham hisobga olish maqsadga muvofiq. Baholash mezonlari sifatida kasbiy bilimlarning to‘g‘ri qo‘llanishi, yechimning pedagogik maqsadga muvofiqligi, kreativlik, mustaqillik, amaliy qo‘llash imkoniyati va o‘z faoliyatini tahlil qilish sifati belgilanishi mumkin. Talabaga beriladigan qayta aloqa aniq, tushunarli va keyingi faoliyatni yaxshilashga yo‘naltirilgan bo‘lishi kerak.

Raqamli ta'lim muhitini tashkil etishda bir qator pedagogik talablar muhim hisoblanadi. Birinchidan, topshiriqlar fan maqsadlari va kasbiy kompetensiyalar bilan bog‘langan bo‘lishi lozim. Ikkinchidan, o‘quv materiallari mantiqiy ketma-ketlikda joylashtirilishi kerak. Uchinchidan, topshiriqlar murakkabligi talabalarning tayyorgarlik darajasiga mos bo‘lishi va zarur hollarda bosqichma-bosqich oshirib borilishi kerak. To‘rtinchidan, baholash mezonlari topshiriq bajarilishidan oldin tushuntirilishi zarur. Beshinchidan, raqamli resurslardan foydalanishda axborot xavfsizligi, akademik halollik va o‘quv materiallaridan mas'uliyatli foydalanish qoidalariga rioya etilishi lozim.

O‘zbekiston Oliy attestatsiya komissiyasida e'lon qilingan ilmiy ishlarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda raqamli va virtual ta'lim resurslari, mustaqil ta'lim, interaktiv topshiriqlar va natijalarni monitoring qilish mexanizmlariga e'tibor qaratilgan [1; 2]. Ushbu yo‘nalishlar raqamli vositalarni

ta'lim jarayoniga maqsadli integratsiyalash muhimligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, har qanday raqamli yechimning pedagogik samaradorligi uning konkret ta'lim sharoitida qanday tashkil etilgani va qanday mezonlar bilan baholanganiga bog'liq.

Shu asosda maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalari uchun onlayn topshiriqlar majmuasini nazariy bilimlarni tekshirish, kasbiy vaziyatlarni tahlil qilish, amaliy loyiha yaratish va refleksiv baholash bosqichlari bo'yicha tizimlashtirish maqsadga muvofiq. Mazkur majmua talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish modelining mazmuniy, jarayonli va diagnostik qismlari bilan uzviy bog'lanishi lozim.

Xulosa. Raqamli ta'lim muhiti va onlayn topshiriqlar majmuasi maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda mustaqil ta'limni tashkil etish, kasbiy vaziyatlarni tahlil qilish, amaliy topshiriqlarni bajarish va qayta aloqa olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Biroq ushbu imkoniyatlardan samarali foydalanish raqamli vositalarni pedagogik maqsadlar, kasbiy mazmun va baholash mezonlari bilan uyg'unlashtirishni talab etadi.

Onlayn topshiriqlarni nazariy, amaliy, loyihaviy va refleksiv yo'nalishlarda tizimlashtirish, natijalarni aniq mezonlar asosida baholash hamda topshiriqlarni kasbiy vazifalar bilan bog'lash bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonini takomillashtirishning muhim yo'nalishidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Ta'lim to'g'risida: O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-637-son Qonuni

2. Begimqulov, U. Sh. Pedagogik ta'limni axborotlashtirish: nazariya va amaliyot. — Toshkent: Fan, 2011.

3. Tolipov, O'. Q., Usmonboyeva, M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. — Toshkent: Fan, 2006.

Masoumi, D. "Situating ICT in Early Childhood Teacher Education." Education and Information Technologies, 26, 2021, pp. 3009–3026.

4. OECD. Professional Development for Digital Competencies in Early Childhood Education and Care. OECD Education Working Papers, No. 295, 2023.

5. OECD. Preparing Teachers for Digital Education: Continuing Professional Learning on Digital Skills and Pedagogies. OECD Education Policy Perspectives, No. 122, 2025.